

– člen dělivý doprovází podstatná jména nepočítatelná (na jednotky či kusy), tj. taková, která vyjadřují:

• a) buď hmotu, látku nebo blíže neurčenou část dělitelného množství, např. **du vin** *vino*, **de la bière** *pivo*, **de l'argent** *peníze*, **de l'eau** *voda*, **des légumes** *zelenina*, **des épinards** *špenát*, **des épices** *koření* apod.

• b) nebo pojmy abstraktní, např. **du courage** *odvaha*, **de la patience** *trpělivost* apod.

Pro určenost podstatného jména ve větném nebo situačním kontextu je rozhodující především hledisko adresáta, tj. zda právě on při poslechu sdělení nebo při jeho čtení přesně chápe, koho nebo co příslušné podstatné jméno označuje. Např.: **Fermez la fenêtre. Zavřete (to) okno.** (Adresát přesně ví, které okno má zavřít.) **Fermez une fenêtre. Zavřete (jedno, některé, kterékoli) okno.** (Adresát si může vybrat jedno z otevřených oken, neboť mluvčí neurčil, které z nich má být zavřeno.) – Podobně: **Connaissez-vous un bon médecin? Znáte nějakého dobrého lékaře? Le médecin que nous avons rencontré est le frère de notre voisin. (Ten) lékař, kterého jsme potkali, je bratr našeho souseda.**

Základní funkce členů lze zjednodušeně znázornit v této tabulce:

Podstatné jméno ve významu		
a) obecném b) blíže určeném (jedinečném)	c) blíže neurčeném	
	počítatelném	nepočítatelném
ČLEN URČITÝ	ČLEN NEURČITÝ	ČLEN DĚLIVÝ
le (l') la (l')	un une	du (de l') de la (de l')
les	des	des

Pozn. 1. Z tabulky je patrné, že člen určitý má dvě funkce: a) obecnost – např.: **J'aime la musique.** – b) určenost (jedinečnost) – např.: **C'est la secrétaire de M. Dupont.** – Jinak řečeno: jeden jazykový prostředek (táz forma) plní dvě různé funkce.

Naproti tomu člen neurčitý a člen dělivý, tj. dva různé jazykové prostředky (dvě různé formy) slouží k vyjádření jediné funkce, a to neurčenosti. Např.: **C'est une secrétaire. Ayez de la patience.**

2. Pomůckou pro správné užívání členů může být toto obecné pravidlo:

Člen určitý volíme tehdy, může-li být nahrazen buď zájmenem **chaque** *každý*, **tous les**, **toutes les** *všichni, všechny*, tj. ve smyslu obecném, nebo zájmenem ukazovacím **ce** *tento* atd., nebo přivlastňovacím **mon** *můj* atd., tj. ve smyslu bližším o určení podstatného jména. – Příklady viz výše.

Člen neurčitý patří naopak tam, kde může být nahrazen zájmenem neurčitým **un** *certain* *nějaký, jakýsi* nebo **un des**, **une des** *jeden z několika, jedna z několika*. – Příklady viz výše.

Člen dělivý u podstatných jmen nepočítatelných odpovídá rovněž českému zájmenu neurčitému *nějaký, některý, kterýkoli*. – Příklady viz výše.

Vedle těchto obecně platných zásad, jimiž se dnes užívání členů ve francouzštině řídí, je ovšem nutno znát jednotlivé odchylky, které vznikly v průběhu dlouhého vývoje jazyka. Některé z nich se projevují např. užíváním podstatných jmen bez členu v různých ustálených obrazech či slovních spojeních vytvořených v dávných dobách, kdy francouzština členy ještě neměla (např. **avoir faim** *mit hlad*, **avoir soif** *mit žízeň*, **avoir peur** *mit strach* aj.). Jiné četné odchylky byly způsobeny analogií nebo jinými jazykovými jevy. K pochopení všech těchto jevů mohou přispět následující podrobnější výklady.

108 UŽÍVÁNÍ ČLENU URČITÉHO

Člen určitý se uplatňuje zvláště v těchto případech:

1. je-li podstatné jméno chápáno obecně:

L'avion est un moyen de transport très rapide. *Letadlo je velmi rychlý dopravní prostředek.*

Les enfants sont curieux. *Děti jsou zvědavé.*

L'or est plus précieux que le cuivre. *Zlato je cennější než měď.*

Il faut discerner le bien et le mal. *Je třeba rozlišovat dobro a zlo.*

2. jestliže podstatné jméno již bylo nebo návazně je upřesněno:

Savez-vous qu'un avion s'est écrasé au sol avec tous ses passagers ? – Víte, že se zřítilo (nějaké) letadlo se všemi cestujícími? –

Oui, j'ai entendu parler de la catastrophe. *Ano, slyšel jsem o té katastrofě.*

Apportez le fromage qui est dans le buffet. *Přines (ten) sýr, který je v příborníku.*

3. jestliže ze situace nebo z jiné souvislosti je zřejmé, koho nebo co příslušné podstatné jméno označuje:

Le fromage est dans le frigidaire. *Sýr je v chladničce.*